

El gest de Portbou-Cervera

A bans de 1870 —abans del ferrocarril— Portbou no existia pràcticament i Cervera era un llogarret insignificant. El pas del tren excità el creixement dels dos pobles perquè resultà que els dos punts, tan veïns, quedaven justament a banda i banda de les necessitats frontereres/duaneres que l'enginy mecànic generà en les administracions dels dos estats: l'atzar del tractat dels Pirineus va fer que discorressin per aquella accidentada orografia la ratlla de la segregació de la part de Catalunya que passà a dependència francesa. La burocràcia puixant, policial i comercial, féu que els dos pobles s'organitzessin la vida entorn d'aquesta activitat: sabut és que el tren tingué una època d'or per a «les estacions internacionals». Mentre els altres pobles de la costa apaïvagaven la gana secular a partir de la proverbial i insospitada gallina turística, Cervera i Portbou romanien absents i condignes viles, xopes d'aquell aristocràticisme que facilitava el component burocràtic, més o menys pròsperes i caracteritzades per aquell aire desolat i anònim que provoca el constant tràfic de viatgers d'arreu. Port Bou arribà a disposar del millor restaurant de la comarca en la postguerra on recalaven els llobarros del comerç intervingut, quan el clarobscur polític eclipsava provisionalment episodis patètics com el de Walter Benjamin. El turisme ha persistit, però el tren, quan l'economia «comunitària» ha marginat l'antiga retícula estatal, ha minvat en un calaix mediocre. I la darrera campanada: el tren de gran velocitat, a més, probablement, de no aturar-se per romanalles fronteres, passarà pel coll de Panissars. El pessigolleig esdevé una incòmoda urgència: cal un gest per guanyar trumfos locals i potència farera per enlluernar unes administracions tan remotes —París, Madrid—: els llocs volen agermanar-se, associar-se, matrimoniarse: enlluernar, si pot ser. En va, però: ho ha advertit el governador Navarro, il·luminat per dos-cents anys de jacobinisme.

JOAN FERRERÓS

Obres per a un Museu

El 1988 el Museu Comarcal de la Garrotxa va encetar una campanya dirigida a ampliar el fons d'arts plàstiques del museu. La campanya, intitulada «Els artistes pel Museu de demà», demanava la col·lecció desinteressada a tots els artistes plàstics relacionats amb la comarca de la Garrotxa. Cinquanta artistes, pintors i escultors han respost positivament a la proposta i, durant un mes, les seves obres han estat exposades en la sala oberta del museu.

L'exposició pot analitzar-se des de dos vessants diferents. Un ens porta a plantejar-nos la validesa de les donacions com a mitjà per crear un fons d'art contemporani. L'èxit de la convocatòria és indubtable, però, hi trobem a faltar artistes molt representatius; alguns d'ells consideren que el sistema de donacions no és avui vàlid, i això pot representar un buit important. Caldria potser trobar altres propostes per tal que allò que vol ésser una representació exhaustiva de la plàstica olotina no es vegi, malauradament, inacabada.

L'altre aspecte que caldria analitzar és el plàstic. La mostra recull 50 anys de pintura, una interessant possibilitat per conèixer de prop el desenvolupament de l'art en aquests anys i una confirmació més de l'eclecticisme imperant en els darrers temps. També ha servit per poder valorar l'empremta que ha pres l'art d'avantguarda en un indret on les escoles més tradicionals o clàssiques han comptat sempre amb molts d'adeptes. Amb «Els artistes pel museu de demà» podem adonar-nos que a la Garrotxa sempre ha existit quelcom més que la tan comentada «escola paisatgística» i que aquesta darrera ha estat d'una importància cabdal en el desenvolupament de l'obra d'alguns artistes. Una exposició molt diferenciada amb representació de moltes de les tendències vigents en els darrers períodes. Una mostra que ens ensenya com és possible donar a l'art un sentit propi i alhora pluralista, allunyat de mites categòrics que el redueixen a un sol fet.

ROSA GIL I VILÀ

L'urbanisme de Salt

Els licenciatos cada cop tenen menys inconvenients en col·laborar a la construcció de la història local del lloc on van néixer o on viuen. Ara ha estat un arquitecte jove el que s'ha arriscat en el món procellós de la història urbanística. És un llibre breu, que aconsegueix la seva funció bàsica d'aplegar tota la informació urbanística disponible de Salt i publicar-la ordenadament. Potser resulta excessivament esquemàtica la classificació feta en capítols: el Salt agrícola, el Salt industrial, el Salt especulatiu, i el Salt democràtic, perquè ni va deixar d'haver-hi indústria o de fer-se arquitectura interessant a l'època del Salt especulatiu, ni ha deixat d'haver-hi especulació ni agricultura amb el Salt democràtic. Però aquesta és una qüestió aleatòria que no té una especial incidència en el fons del llibre.

És el llibre d'un arquitecte, i com a tal ha de ser mirat. La descripció d'edificis constitueix un catàleg força complet, per èpoques, encara que rarament s'esmenta qui n'és l'autor, i la descripció del desenvolupament urbanístic a partir de la normativa vigent en cada moment es va fent d'una manera ordenada però poc viva, com si les cases s'aixequessin soles i no hi anés a viure ningú a dins. S'agraeix, en canvi, la precisió pel que fa a dates d'aprovació de disposicions legals o d'inauguració d'equipaments i serveis.

L'autor ha estat honrat i ha titulat el seu llibre *Aproximació al creixement urbà de Salt*. És una excel·lent aproximació, un magnífic treball que cobreix el buit total existent fins al moment. El fet de qualificar-ho d'aproximació dona a entendre a més, que l'autor pensa seguir aprofundint en la línia d'investigació iniciada, cosa molt més positiva que no pas l'aparició d'un primer llibre. Sovint, per desgràcia, els estudis locals cremen un tema amb només un primer intent. Cal que les institucions donin tot el suport possible a Lluís Buch perquè pugui seguir aportant informacions sobre la història urbana de Salt. Si hagués d'admetre un únic consell, podríem dir que, en el futur, tractés de no oblidar que l'urbanisme el fan els homes —amb noms i interessos molt concrets— i que fa servei a uns altres homes. Ells haurien de ser els protagonistes d'estudis futurs, igual que ho són els plans parcials o les normes subsidiàries.

JAUME FABRE

Premis Recull 1989

La importància d'un premi literari encara no ha deixat de ser, per a molts, un tema controvertit; ara bé com a premi i com a festa literària, la 25a. edició dels premis Recull de Blanes, aquest any presidida per l'honorable Jordi Pujol, és mereixedora de quatre ratlles. Quatre ratlles que des de Girona han de començar parlant de Xavier Cortadelles, bisbalenc, guanyador del premi «Francesc Puig i Llensa» de narrativa amb l'obra *Fontanetum*, que l'editorial Pòrtic s'encarregarà d'editar. El record d'unes imatges, revestides amb set arguments diferents de la vida d'un nen en un poble, és la línia comuna de les set narracions que componen l'obra. La primera, *Calidoscopi*, revela aquesta línia a través de les imatges que la memòria calidoscòpica reporta al personatge adult. *Fruit prohibit*, *Victòria*, *Sense sortida*, *Prova de càrrec*, *Primera possessió* i *Del costat de Déu* són els títols de la resta de narracions.

Pel mateix premi va ser finalista l'obra de la també gironina Natàlia Moleno, *Roser Portas*; el guanyador del «Ribas i Carreras» de poesia va correspondre a Salvador Jordà i Alario, amb l'obra *Hellèniques*. El premi d'assaig el va rebre S. Solé amb el títol *La potestat notarial dels rectors i vicaris de parròquia de Catalunya a l'època moderna i contemporània*, única obra que optava al premi. A. Pons se'n va endur el premi de retrat literari «Rafel Cornella» amb *Jaume, Met, Mil Miravittles*. Igual que a l'edició anterior, el premi de teatre, només va poder assignar un accèssit a Maria Josep Ragué, autora de *Ritual per a Medea*.

Una dada que s'ha de tenir en compte en aquest Recull 1989 és la disminució de participants, cent nou participants enfront dels cent vuitanta de la passada edició. Per al pròxim any es preveu la incorporació del nou premi «Alba de Prima», al qual podran optar els treballs commemoratius del 50 è. aniversari de la mort de Joaquim Ruyra, autor vinculat amb Blanes, com vinculats amb Blanes han estat els guanyadors al llarg de les vint-i-cinc edicions dels premis Recull.

«Catalunya Nord, avui»

És el títol d'una exposició i serà tema de debat. Un debat amb difícils conclusions. A la Casa de la Cultura de Girona, organitzada per l'escola Bressola i amb el suport d'institucions del nord i del sud, s'ha intentat durant uns dies acostar la realitat nord-catalana als gironins. Un intent més, certament, dels que es produeixen des de fa un temps. Una enfarinada, podríem dir en termes més simples.

El que ha vist, encara que sigui detingudament, l'exposició no cal pas que vagi pel món dient que ja coneix la realitat nord-catalana. Faria el ridícul. S'ha assabentat, això sí, d'algunes coses més, ha tingut al davant unes obres d'art... Cal elogiar experiències com aquesta, però en caldran moltes més fins a poder arribar a un acostament real i autèntic. Els gironins «van a França» quan passen la frontera del Portús i els nord-catalans se'n van «a l'Espanya» quan s'arriben el dijous al mercat de Figueres. Els botiguers d'aquí parlen en francès als nord-catalans i els polítics i homes de negoci parlen en francès quan van a Perpinyà. Tot això pot semblar anecdòtic, però no ho és. El dia que els gironins ens dirigim en català a una persona de Cotlliure o de Prada, sense haver de fer cap esforç, voldrà dir que som conscients que encara no hem sortit de casa malgrat els controls policials. És curiós, però ens costa més parlar en català als nord-catalans que en francès.

«Catalunya Nord, avui» és, a més d'una exposició, una realitat canviant. És un país on els jubilats i els seus negres voten extrema dreta, on el poder es troba concentrat en mans d'uns quants i dels seus familiars, on la indústria ha desaparegut pràcticament i l'agricultura es troba en una crisi profunda, i on el sector turístic és en mans dels francesos i no dels nord-catalans. Els joves treballen a Montpeller, a París o Bordeus. El futur? Són cada cop més els que miren cap a l'altra banda de les Alberes. És una sortida natural, lògica, inevitable si el país no es vol convertir en un immens geriàtric. Per això, tot el que sigui fomentar els contactes vius entre els dos costats és bo, necessari. Per a ells i per a nosaltres.

Homenatge a Joan Sibecas

Girona i Figueres no s'han estimat mai gaire. Han viscut (i viuen) força d'esquenes una de l'altra. Potser ara no tant, tot s'ha fet més fluid. I més superficial. Però, en el terreny de les arts plàstiques hi va haver, en els anys cinquanta, un memorable intent de confluència: el Grup Indika.

Joan Sibecas (1928-1969), mentrestant, anava posant en solfa —i de quina manera!— els ensenyaments d'allò que s'ha pogut definir —convencionalment— com a escola empordanesa. Davant aquells bodegons, aquells primers paisatges, hom ja se n'adona d'una manera de fer molt personal, poètica i inspirada. Fill de pagesos de Vilanant, casat a Avinyonet, el contrast entre el seu origen rural i la vocació de pintor (eminentment urbana), entre la sorruda exigència camperola i una sensibilitat d'artista, subtil i introvertida, configuren la personalitat i tota l'obra de Joan Sibecas. D'un paisatge, el terra prim d'aquesta zona altempordanesa, n'extreu un sorprenent registre, ingràvid i lumínic. Però no és mai un registre artificios, o massa especulatiu. Sibecas el coneix aquest paisatge, sap el que pinta, la seva obra és sempre creïble.

Les escapades oníriques confirmen aquesta manifesta dualitat. En la darrera època, tan prematurament interrompuda, Sibecas reequilibra el seu neguit. Són els magnífics paisatges, transparents i densos, lleugers i estructurats, immaterials i identificables.

L'exposició antològica que el Museu de l'Empordà de Figueres ha dedicat a Joan Sibecas, en motiu del vintè aniversari del seu traspàs, se'ns ha fet curta. No ha estat possible aplegar més obra?

FRANCESC TEN

PEP COLLELL

ENRIC MARQUÈS

LLETRES

SOCIETAT

ART